

Erdészek a Dél-Mátrában

Apámat az 1950. évi földindulásszerű nagy átszervezőkör Bélapátfalváról – ahol erdőgondnok volt három évig – át helyezték Mátrafüredre. Ekkor hozták létre a Dél-Mátrai Állami Erdőgazdaságot, ahol *Vitai József* káderigazgató lett a főnök, apám, *Wagner Lajos* pedig a főmérnök. Az új cég székhelye rövid ideig Verpelét, és még abban az évben végleges helyére, Mátrafüredre helyezik át. Mátrafüred hét évig a Dél-Mátra központja, ezután Recsk, majd Parád-Üdülő az egyesített Mátrai Állami Erdőgazdaság székhelye 1967-ig. 1967-70 között három évig újra Mátrafüred a központ.

Családommal két éven át (1952 tavaszáig) laktam Mátrafüreden. Számomra ez a két év elég volt ahhoz, hogy beleszeressem ebbe a fák, parkok között meghúzódó kis településbe és környékébe. Ma is úgy gondolom, hogy gyermekkorom legszebb két éve volt ez a kis időszak, és mindig szívesen gondolok vissza ottani élményeimre. Emlékszem a tiszta vízű Bene-patakra, ahol rákokat fogtunk, a Kozmáry-kilátóra, játékaink színhelyére, a Muzsla-kilátóra, az akkor még működő hideg vízű füredi strandra, Kovács Laci bácsira, szigorú tanítóinkra és még sok-sok mindenre. Egy kis sétával lehetett eljutni a Máriácska szoborhoz, ahova anyám gyákorta kiballagott.

Akkori iskolánk, a Pálosvörösmarti utca első épülete még ma is áll. Vele szemben, az utca másik oldalán akkor még nem voltak házak, füves-bokros rét volt egészen a Pipis-hegy lábáig, korlátlan lehetőség mindenféle játékra. Az iskola ablakaiból Gyöngyös tornyai látszottak. Az idősebbek hívták fel figyelmünket akkoriban, hogy a Pipis-hegy oldalában az 1930-as évek végéből származó felirat maradványai látszottak. A fenyőket úgy ültették, hogy az iskola felől Trianon revíziójára utaló „NEM, NEM, SOHA” jelszó volt olvasható. Ma már a hegyoldalon összefüggő fenyves áll.

Akkori életünkben az erdő nagyon fontos volt. Lakásunkból az iskoláig egy valódi erdőn keresztül jutottunk el, öt perc alatt értünk fel a Kozmáry-kilátóhoz a hegy tetejére, körülötte erdő, nem is beszélve a hatalmas erdőségekről fel egészen a Kékes-tetőig, mindezeket természetesen mind bejártuk.

Mátrafüred Gyöngyös részeként a maga közel 6000 kh erdejével a Dél-Mátra egyik legnagyobb erdőtulajdona volt 1945 előtt. A gondnokság Mátrafü-

reden volt, hivatalos nevén Gyöngyös Város Erdőgazdasága, *Török Miklós* erdőmesterrel az élén. Az épület később Dél-Mátra központja lett.

A füredi gondnokság területén 1927-32 között hatalmas építkezések folytak, ekkor épül a mátraházai tudóstanatórium *Csonka László* építési vállalkozó kivitelezésében. (A Csonka név jól ismert a család egy másik tagjáról, aki gépészmérnök volt, és találmányairól híres.)

Csonka László megvásárolt Gyöngyös várostól 30 ha területet a Kékes alatt, és a szanatóriummal egy időben saját tulajdonként felépíti a gyönyörű magaslati gyógyszállót és a Kékesre vezető 5 km-es utat. Mátrafüredi lakásunk teraszáról akkor még látni lehetett egy kis fehér csíkot, a szálló épületét. Ma már a '30-as évek végén köréje ültetett fenyők hatalmasra nőttek, eltakarják az épületet.

1937-39-ben felépítik a galyatetői Nagyszállót, szintén a Dél-Mátrához tartozó területen állami beruházásként. A bejáratnál elhelyezett táblán a történelem egy darabja jelenik meg (1. kép).

1. kép. Emléktábla a Nagyszálló bejáratánál

Két év alatt három miniszterelnöke volt az országnak, közülük *gróf Teleki Pál* volt az, aki bennünket, erdészeket is érint, ő ugyanis korábban a műegyetem (M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) rektora volt, hozzá tartozott a soproni egyetemi kar is.

A Nagyszálló volt a színhelye az ominózus 1948. évi tanácskozásnak, amelyen a szocialista országok vezetői – köztük Rákosi – megtárgyalták a következő évek teendőit. Történelmünk sötét korszaka kezdődött ezzel.

A Dél-Mátra legnagyobb erdőbirtokosa az egri érsekség volt a 8700 kh területű gyöngyössolymosi gondnoksággal. A solymosi erdők felnyúltak egészen Mátraszentimréig, a Galyatetőig, Nyírjesig, központjuk irodával, gazdasági épületekkel, lakásokkal Gyöngyössolymoson volt. Ezeket az erdőket az érsekség 500 éven keresztül 1945-ig birtokolta. A solymosi és farkasmályi kőbánya szintén érseki tulajdon volt.

A gondnokság két nevezetes emberét ábrázolja a 2. kép, amely a '30-as évek végén készült a Szalajkaház térségében. A képet *Zilaby Aladár*, a Szilvásváradai Erdei Múzeum korábbi kiváló vezetője – igazi erdészgyénység – adta át nekem sok más értékes fotóval együtt.

2. kép. Urbánfy és Bernáth a solymosi erdőben

Urbánfy Ignác – Náci bácsi – akit személyesen ismertem, 1928-ban Munkácsról került Gyöngyössolymosra, ahol 1930-ig volt erdőgondnok. Ekkor kinevezik az érsekség összes erdejének felügyelőjévé, és Fesőtárkányba, majd Felnémetre helyezik. A háború után az egri központban, majd az Észak-Mátrában erdőművelő. A '60-as években, már hetvenen felül még mindig munkálkodott, többször találkoztam vele (a vasúti kocsin jobboldalt).

A solymosi gondnokságon utóda *Bernáth Kálmán* (a kocsin baloldalt), aki hosszú ideig, egészen 1950-ig erdőgondnok. Mesélik, hogy rendszerint lóval közlekedett, innen kapta nevét a mai Csórréti út helyén a lucosok között haladó régi földút, a „Lovagló út”. A '20-as években ültetett lucfenyveseket mára már zömmel bükkösökké alakították át.

Az sem véletlen, hogy az érseki erdők vezető embere egy nyitott vasúti kocsin látható az erdőgondnok mellett, hisz abban az időben az erdei vasút volt a fő közlekedési és szállító eszköz. Az érsekség szinte valamennyi erdejét behálózta kisvasutakkal (csak Egerbakta volt kivétel). 1906-ban kezdték el a lóvasutak építését a

Nyírjesi vonallal, majd több lépcsőben épültek az egyes szakaszok (Csukás, Monostor-völgy, Cseterna-völgy, bekötés Solymosra), és csak 1917-ben kötötték össze a rendszert Gyöngyössolymos és Gyöngyös között. Közben megépült a Gyöngyös–Mátrafüred–Csatorna-völgyi vonal is (1911-23), amelyet Benei vasútnak, később Mátravasútnak neveztek. Az utóbbi Gyöngyös város tulajdonában volt egészen 1949-ig, amikor a két rendszert egységesen az erdőgazdaság kezébe adták Gyöngyösi Vasútüzem néven.

A vasútról az a gyermekkori apró életkép maradt meg bennem, amikor Mátrafüredre megérkezett a kisvonat, a szomszédos házából kijövő néni meleg vizet csapolt a mozdonyból (akkor még nem volt Diesel).

Urbánfy és *Bernáth* nevét egy-egy forrás őrzi a Monostor-patak közelében és a Komlós-völgyben.

A harmadik legnagyobb erdőbirtokos a Dél-Mátrában 1945 előtt a Nemzeti Közművelődési Alapítvány Kőkúti Erdőhivatala (volt Károlyi-birtok). Ehhez tartozik: Sirok, Verpelét, Feldebrő, Aldebrő, Vécs, Kislána erdeinek nagy része, mintegy 3900 kh. Az erdőgondnok nagy tudású, kiváló erdőmérnök, *vitész Lukács Károly*, aki még a Károlyi-birtokon kezdett, a háború végéig volt itt gondnok, amikor a kőkúti hivatalt a gondnoki lakással együtt lebombázták.

Lukács Károly nevéhez fűződik a kislánai Téryfő-kastély felépítése 1934-ben. A helybeliek Horthy-kastélynak is nevezik, bár a kormányzó soha nem járt itt. Az itt bemutatott 3. kép az építés évében készült.

3. kép. A kislánai Téryfő-kastély

Az elnevezés *Téryfő Károly* építész nevéből származik, aki tervezte és megvalósította az épületet. Eredetileg is vadászháznak készült, a tetőn látható torony magaslesként szolgált. Téryfő Károly apja, *Téryfő Béla* ismert személyiség, az OEE akkori alelnöke, a Nemzeti Közművelődési Alapítvány főgondnoka. A Téryfők nevét őrzi a Parádsasvár-

ról Szuha felé menő út is, amely szintén a háború előtt épült, és Téryfő Béla út néven szerepel az akkori térképen.

Jóval később, a '60-as években itt zajlottak az Ónody-ügy tragédiába torkolló eseményei, amelyek már ismertek az olvasó előtt a *Febér Sándorról* szóló írásomból.

A rosszemlékű épület ma már romos állapotban van, soha nem újították fel.

A nagy erdőbirtokosok mellett sok, kisebb-nagyob erdővel rendelkező tulajdonos volt a Dél-Mátrában, ezek erdészszakembert alkalmaztak, de külön gondnokságuk nem volt. Közülük egyet érdemes megemlítenünk: a *Borby* család Gyöngyöstarjánban és kisebb részben Gyöngyösoroszában birtokolt 2100 kh erdőt, Gyöngyöstarjánban a Sósi-réten kastélyuk volt (4. kép)

A tarjáni kastély az államosítás után az erdészet kezelésébe került, itt működött először gondnokság, 1950-től üzemegység, '53-tól 68-ig a Gyöngyöstarjáni Erdészet.

4. kép. A Borby-kastély

1945 után a három gondnokság, Gyöngyössolymos, Mátrafüred és Kőkút (a bombázás miatt már Verpeléten) kiegészülve Gyöngyöstarjánnal és Pásztóval (Kisbátony) az Egri Erdőigazgatóság (1946-tól MÁLLERD, '49-től Nemzeti Vállalat) keretén belül működött 1950-ig.

Ezután következett az 1950. évi nagy átszervezés, amikor a céget három részre vágták (Nyugat-Bükk, Észak-Mátra és Dél-Mátra), a Mátra hegységet nagyjából a Mátra-gerinc mentén osztották ketté. A Mátrának ez a két oldala két külön világ: elsősorban domborzatilag, termőhely szempontjából különböznek, északon többnyire jó termőhelyek vannak nagy fatömeggel, kiváló bükkösökkel, ezzel szemben délen többnyire száraz tölgyeseket találunk jóval kisebb növedékekkel. Ebből eredően a Dél-Mátrában hangsúlyosabb volt az erdőművelés, míg északon mindig a fahasználat dominált.

Délen a sok rontott erdő az évszázadokon át folytatott legeltetés követke-

ménye, még a háború után is adtak ki engedélyeket legeltetésre a falvak közelében lévő erdőkben, emellett gyakori volt az engedély nélküli legeltetés is. Sokat ártott az itteni erdőknek az a bizonyos „faizási jog”, amely a falvakban lakóknak lehetőséget adott fatermelésre, valamint a cserkéregtermelés, ami még később, a háború után is gyakori volt, sok fiatalkorú tölgyest tönkretéve ezzel.

Abban az időben az északiaknál nagy szerepe volt a gépesítésnek, természetes dolog volt, hogy itt épült fel Sándorréten – az egriekével egy időben – az összevont mátrai cég gépjárató telepe. Délen viszont sokáig, szinte kizárólag a fogatos közlést alapozták, és hosszú ideig, egészen a '60-as évekig döntő szerepe volt a kisvasútnak, míg északon már az '50-es években megjelennek a közelítő gépek.

Az öt dél-mátrai gondnokságból 1950-ben tíz üzemegységet szerveznek, és ki-nevezik *Vitai József* parádi seprőkötőt igazgatónak. Az ő megbízásánál, mint általában a kádereknel, a hatalomhoz való hűség játszott szerepet, az erdészethez nem értett. Beosztottaiban nem bízott, ezért nem tudta, mire hallgasson a döntéseknél. A vele történekről, mondásairól számtalan apró komikus jelenetet meséltek akkori munkatársai.

Vitait *Csillag Lajos* követte az igazgatói székben. Ő 1952-53-ban a Heves megyei Erdőgazdasági Egyesülés igazgatója Egerben (az országban 14 egyesülés volt), ezután Gödöllőn igazgató 1955-ig, majd a Dél-Mátra igazgatója 1955-57-ben. Szakmája műbútorasztalos, és természetesen őt is a párt emelte ki a fizikai sorból, mégsem volt elvakultan lojális a hatalomhoz, sőt az értelmetlen intézkedéseket erősen bírálta. Általános vélemény szerint jó vezető volt, értett az emberek nyelvén. Eredetileg tőle származik az a mondás – amit többen átvettek tőle – hogy a cég egy embert tud eltartani, aki nem dolgozik, és ez az igazgató. Az 5. képen őt látjuk egy koronglövő versenyen Mátrafüreden (középen). (A fotót *Rakonczay Zoltán* készítette.)

5. kép. Csillag Lajos a lövészversenyen (1955)

A kép háttérében a Pálosvörösmarti utcától a Pipis-hegyig elterülő füves te-

rület részletét látjuk, amely azóta már beépült, a Gyögyös felé menő út közelében beerdősítették. Az '50-es évek elején az iskolából láttuk, amint egylovas kordékkal építkezés kezdődött: akkor épült a kisvasúti leágazás a Pipis-hegyi gyár beruházásához. Ezen a területen, a Pipis-hegy lábánál épült 1986-ban mátrafüredi erdészeti szakiskola.

Még Vitai az igazgató a Dél-Mátrában, amikor 1954-ben Mátrafüredre került *Rakonczay Zoltán* – Zoli bácsi – erdőművelési műszaki vezetői munkakörbe. Ezzel indul az a gazdag szakmai életút, amelynek során a miniszterhelyetteséig szinte minden beosztást betöltött, és országosan ismert szaktekinthelyé vált. Egy év után már erdészeti vezető Mátrafüreden, '56-ban kinevezik a Dél-Mátra főmérnökévé.

A különbség szembeütő, az észak és dél közötti különbözőség nemcsak a domborzatban, termőhelyben, állományokban, hanem vezetési stílusban is megmutatkozik, ami elsősorban a vezetők egyéniségéből származik. A *Csillag-Rakonczay* kettős nem fogadja el kritika nélkül a felsőbb utasításokat, inkább reakciónak számít, míg *Bakondi* fenntartások nélkül kiszolgálja a hatalmat. Ebből egyenesen következik, hogy amikor 1957-ben összevonják a két céget, *Bakondi* nevezik ki igazgatónak, és a központ először Recsk majd Parádfürdő. Ez azonban nem tart soká, még abban az évben kirobban a *Bakondi-Praveczy* ügy, amely akkoriban nagy port kavart. A túlzott reprezentációk, vendéglátások valakinek szemétszűrnak, és a feljelentés után elindítanak egy nagyszabású, erősen eltúlzott vizsgálatot. Több mint húsz embert őrizetbe vesznek, néhányukat leültetik, az igazgatót leváltják. Röviddel '56 után a hatalomnak szüksége van arra, hogy ebben a formában is látványosan bemutassa erejét.

A Főigazgatóságtól *Fila Józsefet* küldik le a Mátrába a rendteremtés feladatával, és ezzel felfelé ívelő szakasz kezdődik a cég életében. Fila személyében erőskezű, határozott ember kerül a vezetői székbe. Alaposságával szinte minden részletet ismerve – sokszor túlzott aprólékosan – tartja kézben cégét, időt, fáradságot nem kímélve. Munkája mellett megszerzi az erdőmérnöki diplomát.

A *Fila-Rakonczay-Mosoni* nevével fémjelzett időszak a Mátra fénykorát jelenti. A cég sikeréhez Fila példamutató szorgalmán kívül hozzájárul a főmérnök, *Rakonczay Zoltán* határozott vezetői fellépése, *Mosoni László* főkönyvelő szakértelme a pénzügyek területén és sok más kiváló szakember a központban és az er-

dészeteknél. Csupán néhány név közülük: *Sághi István, Vendel Ferenc, Bernáth Kálmán, Varga Béla, Bögér András, Köllő Ferenc, Reményfy László, Reményfy Lászlóné, Ipsits Lajos, Fejes Dénes, Szőke Miklós, Bátor Albert, Bátor Albertné, Murányi János, Molnár László, Szircsák Ferenc* és még sokan. Fila nagy gondot fordított arra, hogy a legjobb szakembereket gyűjtse maga köré.

Nevezetes ténykedéseik abból az időből: lakásépítések a Mátrában, erdészeti központok, üzemi épületek rendbetétele, felújítása, nagyarányú fásítások a Mátrától délre eső térségben egészen Hatvanig, ehhez Fásító Erdészet létrehozása Gyöngyösön, felújítási hátralékok felszámolása, gépesítés nagy ütemben és még sok minden.

1963-ban Fila a gödöllőiekhez távozott. Nem értett egyet azzal a Főigazgatóság által támogatott elhatározással, hogy a Mátrában hozzanak létre egy elit vadásztársaságot csupa nagy ember számára. Az őt követő *Hangyál Tibor* már hozzájárult ehhez, és ezzel kaput nyitott a kispánai házban történt, már ismert eseményekhez.

Hangyál gyengekezű vezető volt, azonban munkatársainak köszönhetően nem következett be törés a mátrai cég életében.

1967-ben felépítik az új székházat Mátrafüreden, és a központ Parádról ideköltözik. A nagy átszervezés előjelei már mutatkoztak, a mátrai vezetők még reménykedtek, hogy az Egerrel való összevonással Mátrafüreden lesz a nagy erdőgazdaság központja. Erre azonban semmi esély nem volt, mert az egri igazgatónak, *Adamkó Józsefnek* erősebb pártkapcsolatai voltak, így 1970-től kezdve mindvégig – természetesen ma is – Eger a központ. Ezzel tulajdonképpen az államosítással kialakított igazgatóság területét állították vissza. Adamkó egyébként az eddigi 22 igazgató közül a leghosszabb ideig, 19 évig volt első számú vezető Egerben.

Dél-Mátrából még egy képet mutatok be (6. kép), amely a Gyöngyössolymosi Erdészetnél készült a '60-as években. Gyöngyössolymos a leghosszabb ideig működő erdészet (gondnokság, üzemegeység, erdészet) volt a Dél-Mátrában: az érsekségi időktől egészen a Mátrafüredre való átköltözésig (1996) mindig volt itt erdészet. Területe a '60-as években kibővült, a Gyöngyöstarjáni és a Mátrafüredi Erdészet megszűnésével ezek erdői Gyöngyössolymoshoz kerültek, és az 1970. évi átszervezés után a nagy cég – mai nevén Egererdő Zrt. – egyik legnagyobb erdészetévé vált.

6. kép. Miklósi Lajos és Bartucz Emil

A ma 84 éves *Miklósi Lajos* (a képen baloldalt) szakmai pályafutása élő történelem. A cserépfalvai Coburg uradalomnál kezdődik az erdészeti életút, amely öt év után a Dél-Mátrában folytatódik: a Mátrafüredi Gondnokságnál töltött néhány hónapos szolgálat után a Gyöngyöstarjáni Üzemegység vezetőjévé nevezik ki. Az üzemegységek megszűnésével 1953-tól 1967-ig a Gyöngyössolymosi Erdészetnél műszaki vezető, majd rövid ideig erdészeti vezető. 1967-ben hozzák létre a Mátrafüredi Erdőfelügyelőséget, melynek vezetője nyugdíjazásáig Miklósi Lajos.

Lajos bácsitól kaptam a legtöbb ismereteket a Dél-Mátra történetéhez. Főnöke hosszú ideig, 1954-től '67-ig *Bartucz Emil* (a szilvásváradai *Bartucz* család csupán névrokona), aki '68-tól a Szegedi Erdőrendezőiség igazgatója (a képen jobbról a második). A Mátrából kerül ki ebben az időben *Bartucz* kívül két erdőrendezőiség igazgató: *Bessenyei János* Egerben, *Köllő Ferenc* Debrecenben. Veszprémbe kerül két mátrai kolléga: *Hegedűs Pál* a Felügyelőség vezetőjeként, *Mészáros Gyula* pedig az Erdőrendezőiség Kirendeltség vezetőjeként.

Úgyszintén a mátraiaktól nevezik ki korábban *Sághi Istvánt* az EMÉRT-hez főmérnöknek, *Zelnik Istvánt* Zamárdiba főmérnöknek, majd igazgatónak, *Végyvári Jenőt* a pilisiekhez igazgatónak.

Fila elmenetele után többen megválnak a Mátrától. *Rakonczay* főmérnök 1965-ben az OEF-hez megy, és mint főosztályvezetőnek fontos szerepe van a 10 erdőrendezőiség létrehozásában, majd az 1970. évi országos átszervezésben. 1965-70 között a Mátrában *Molnár László* a főmérnök, aki előzőleg a Mátrafüredi Erdészet vezetője volt.

A Dél-Mátra karakteréhez szervesen hozzátartozik a Gyöngyösi Vasút, vagy ahogy országsgazte ismerték és ismerik: a Mátravasút. Gazdag történetéből bemutatok egy fotót, amely 1971-ben készült a gyöngyösi állomáson (7. kép).

7. kép. Mozdonyvezetők tanfolyama Gyöngyösön

A képen láthatjuk *Fülöpp Zoltán*, Bezdő-díjas erdőmérnököt (jobbról a második csokornyakkendőben), akit *Pankotai* professzor az „erdei vasutak atyjának” nevezett, és aki egész pályafutását kezdettől a nyugdíjig az erdészet vasútjainak szentelte. A gyöngyösi kollégákkal szerveztek egy tanfolyamot mozdonyvezetők részére, ennek résztvevőit látjuk a fotón. Azért szervezték ezt Gyöngyösön, mert az itteniek felkészültsége, hozzáértése kiemelkedő volt. *Bajcsy Endre* vonalfőnök (balról a második) 24 éven keresztül (1960-84) volt a Mátravasút vezetője (végzettsége hadmérnök), őt követte felesége, *Bajcsyné Tóth Ida* (jobbról az ötödik), aki 20 évig volt vonalfőnök, szintén ismert személyisége a kisvasutak társadalmának. A jobb szélén álló kalapos férfi az erdőgazdaság központi vasúti felügyelője volt abban az időben. Korábban a Ládi üzem vezetője volt (Roller Kálmánt követte), innen az ismeretése *Fülöpp Zoltán*nal, aki akkoriban a Lillafüredi Vasút vezetője volt. *Tóth Gyula* egyike volt azoknak, akik számtalan fotót, diaképet, dokumentumot megőriztek az utókor számára.

Mátrafüreden 1967-ben megszűnik az erdészet, összevonják Gyöngyössollyal. 30 év elteltével *Rosta Gyula* gyöngyössollyosi erdészvezető kezdeményezésére az erdészet központját Mátrafüredre helyezik át, majd a Verpeléti Erdészetet Parádfürdőhöz kapcsolják, ezzel a Dél-Mátra egyetlen erdészete azóta is Mátrafüred.

Szívesen emlékezem a gyöngyöspatai erdőkre. 1962 nyarán egyhónapos erdőrendezési gyakorlatomat itt töltöttem az általam igen tisztelt *Ubitz Gyula* erdőmérnök mellett, aki akkor Gyöngyöspata üzemtervezését végezte nagy szakértelemmel (*Ubitz* később a miskolci erdőrendezés igazgatója lett). Első önálló feladatom a Pata melletti nagy kerek hegy, a Havas silány erdeinek leírása volt. Az én korosztályom jól emlékszik, hogy akkor térképezési munkát is végeztünk, háromszögeltünk teodolittal, a

részleteket pedig Wild TO busszólával vettük fel.

Egy alkalommal kijött Egerből a nagytekintélyű *Desits Bálint*, aki hosszú ideig volt az erdőrendezés főnöke, ellenőrizte munkálkodásunkat.

A faluból velünk volt egy szorgalmas, jóra való ember (*Vince*), tőle tudom „Sisa Pesta” történetét, amit ízes népi tájszólással elmondott. A Muzsla-hegy (a pásztói határnál) lábánál állott valamikor egy hatalmas tölgy, akkor már csak az elszenesedett tuskómaradványa volt meg, ennek odvában rejtőzött az öt kereső csendőrök elől Sisa Pesta, az utolsó nógrádi betyár. A szájhagyomány által kiszínezett történetnek minden bizonnyal van valóságtartalma.

Mátrafüred az erdészeti kutatás fontos és ma már nemzetközileg is ismert állomása. Az első lépések Egerben indulnak, amikor a központ kanonoki épületének hátsó kertjében (ma már itt épületek állnak) létrehozzák az OEF Erdővédelmi Állomásának Egri Kirendeltségét az '50-es években. Ez volt az ún. „erdővédelmi pavilon”, ahol *Szontágh Pál* és *Kolonits József* kezdi el működését. Velük egy időben Verpeléten *Bánky Gyula* vezetésével szintén működik egy kísérleti részleg. A verpeléti és az egri kirendeltségekből 1963-ban létrehozzák az ERTI Mátrafüredi Kísérleti Állomását *Bánky Gyula* vezetésével. Őt követi *Vilcsek János*, aki húsz éven át az Állomás igazgatója, nevéhez fűződnek a dombvidéken végzett jelentős kopárfásítások. Az ERTI szakemberei nagyon sok kutatást, vizsgálatot, kísérletet végeztek a Mátra területén. *Vilcsek* után *Jablonkai Zoltán*, *Újvári Ferenc*, végül *dr. Csóka György* az állomás igazgatója.

Ma már országos hírű intézmény a Mátrafüredi Szakiskola, amely 1969-ben a Sárvárról áttelepült szakmunkásképző részleggel kezdi működését. 1970-ben megkapják az erdőgazdaság volt központi épületét, amit kollégium céljára használnak, és *Hangyál Tibort*, a megszűnt Mátrai Erdőgazdaság igazgatóját nevezik ki az iskola élére.

A szakközépiskolai képzés Egerben indul, a Dobó István Gimnáziumban heti egy napon erdészeti ismereteket kezdenek oktatni a '60-as évek elején. Kezdetben szakmunkásokat képeznek, később alakulnak át szakközépiskolá-

vá. 1969-től már a Dobó Gimnázium Erdésztagozataként működik az erdőgazdaságtól átjött szakemberekkel, és már technikusképzés is folyik.

1986-ban felépül Mátrafüreden a Szakiskola impozáns épülete, ide költözik át Egerből a szakközépiskolai részleg. 2001-től a Vadas Jenő Erdészeti és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium nevet viseli, 2005-től a „Mát-ra” nevet veszi fel. Az iskola igazgatói: *Hangyál Tibor*, *Papp Lajos*, *Simon László*, *Kristó László* és *Vasas Joabim*. A legtovább – 15 éven keresztül – *Simon László* töltötte be a vezetői posztot.

Mindezek már a Dél-Mátra legújabb történetéhez tartoznak, éppúgy, mint a Mátrai Tájvédelmi Körzet megalakulása 1985-ben, ennek székhelye szintén Mátrafüred.

Azt hiszem, elismeréssel kell szólnom a 40 fős erdészvezetői gárdáról – beleértve a gondnokokat (1950-ig), az üzemegység-vezetőket (1950-55), az erdészek vezetőit (1953 után), a parkettagyár üzemvezetőit – és a közel száz kerületvezető erdészről, akik mind helytálltak a sok átszervezés közepette az államerdészet megalakulásától napjainkig.

Külön története van a gyöngyösi parkettagyárnak, melynek alapítója és első üzemvezetője (1968-86) a kiváló szervező és vezető egyéniség: *Farkas Imre*. A gyár három évtizeden keresztül járult hozzá az erdőgazdaság eredményességéhez.

A Dél-Mátra – benne elsősorban Mátrafüred – mindig színes, mozgalmas erdészet színhelye volt. A „tő melletti erdész”-munkaköröktől kezdve, erdészeti és erdőgazdasági központ, erdőfelügyelet, erdészeti oktatás-képzés, tudományos munka, természetvédelem, vadászat, közjólét, terméi vasút, fafeldolgozás, itt mind megtalálható volt, és többségében ma is jelen van. A település új negyedében utcát neveztek el az erdészekről (Erdész utca), a Kozmáry-kilátó dombja alatti Hegyalja utcában lakások sorozata épült erdészek számára, itt van ma is a Mátrafüredi Erdészeti központja, itt épültek az ERTI épületei.

Itt rendezték meg 2003-ban – a Dél-Mátrában első ízben – a Mátrában harmadszor az erdészeti vándorgyűlést, melynek jelmondata: „az erdő közügy”.

És még egy szomorú tény: azt mondják, a mátrafüredi temetőben nyugsznak a legtöbben – mintegy harmincan – azok közül, akik az erdészet valamelyik részterületét választották élethivatásul. Érik a gondolat, hogy emléktáblával tiszteljük meg őket.

Wágner Tibor